

Flamenco

leven in
het moment

Ik was 'stroke by lightning', vertelt Janine Keijzer, alias La Nina. „Toen ik een jaar of twintig was, zag ik de voorstelling 'Carmen' in Carré. Dat was eerst een echte flamenco-film en het gezelschap dat die maakte, was op tournee en speelde hem op het toneel na. Ik kan het niet verklaren, maar ik werd er totaal door gegrepen. Het liet me niet meer los." Dus ging Janine op zoek naar iemand die haar les kon geven. In die tijd, de jaren tachtig, waren er nog niet zoveel mogelijkheden, maar in Amsterdam vond ze een school die flamencocursussen gaf. Na drie jaar ging ze naar Spanje om het hart van de dansstijl te vinden. Al snel ging ze zelf lesgeven aan beginners. „Ik had meteen honderd leerlingen op scholen in Alkmaar, Hilversum en Amsterdam. De flamenco raakte in de mode in de jaren negentig. Met de crisis rond 2010 stortte dat weer in, helaas." Toch breidde Keijzer haar lessen weer uit, na ze eerst te hebben teruggebracht tot één school in Amsterdam. Tegenwoordig geeft ze les in Amsterdam en Hilversum en in september start ze in Haarlem.

La Nina

Naast het lesgeven ontwikkelde Keijzer zichzelf verder als danseres. Rond 2000 begon haar optreedcarrière. Ze noemde zich gelijk al 'La Nina'. Keijzer is geen flamenconaam, dus ik moest iets anders bedenken. Ik vond 'La Nina' goed passen." Met de ambities die ze had, was zo'n naam een goed begin. „Ik wilde de beste van Nederland worden. Niet omdat ik per se de beste wilde zijn, maar omdat ik het zó leuk vond om te dansen, dat ik het het beste wilde kunnen. Ik behoor nog steeds tot de kleine groep danseressen in

Nederland die optreedt en lesgeeft. Ik voel me door en door flamenco." Internationaal zijn er meer sterren aan het firmament. Janine ziet drie Spaanse leraressen als haar grote inspiratoren: Belén Maya, Isabel Bayón en Rafaela Carrasco. Optreden deed La Nina in eerste instantie dansend, later ging ze ook zingen en vormde een duo met een gitarist. „Ik heb honderden keren opgetreden - op bruiloften, in theaters, in Nederland, in Ankara, in Antwerpen... En ieder jaar ga ik minstens één keer naar Spanje. Niet alleen voor de sfeer, maar ook om de mode in de gaten te houden. Je ziet dat er tegenwoordig steeds meer elementen van moderne dans bij komen: er wordt meer met het torso gewerkt." „Voor een optreden is er meestal maar één repetitie met de musici. Het ellenlang repeteren moet je zelf doen. Op die gezamenlijke repetitie bespreken we bijvoorbeeld wanneer bepaalde overgangen in de muziek zitten. Soms pakt het uiteindelijk toch iets anders uit, maar ik weet dat inmiddels wel op te vangen. Gewoon terug naar de basis en als ik de muziek weer herken, ga ik verder. Sowieso zijn geen twee shows hetzelfde, want flamenco is leven in het moment: wat je voelt, druk je uit in dans en dat is iedere avond anders."

Omdat het dansen deels improvisatie is, scheelt het dat het flamencowereldje klein is. Iedereen kent iedereen en is dus aardig op elkaar ingespeeld. „Er zijn maar twee of drie zangers die heel goed zijn en maar tien tot vijftien gitaristen en dansers van hoog niveau." Dat er zo weinig mogelijkheden voor samenwerking zijn, heeft ook als voordeel dat de flamencoboefenaars elkaar niet in de weg zitten. Ze helpen elkaar zelfs. Voor wie wil leren flamencodansen is het misschien wel een nadeel, want er is niet veel keuze. „In iedere provincie stad is één leraar. Alleen in Amsterdam zijn er zes en in Den Haag en Rotterdam twee." La Nina treedt niet alleen zelf op, ze zorgt er ook voor dat haar leerlingen die kans krijgen. „Vanaf 2006 of 2007 ben ik choreografieën gaan maken - dat is eigenlijk nog veel leuker dan zelf optreden!" In 2015 kwam haar eerste eigen flamencomusical op de planken, met zestig leerlingen. „Daarin speelde Conchita de hoofdrol. Ze was toen net zestien en een ongekend toptalent. Helaas zijn er niet veel jongeren meer die zich helemaal overgeven aan de flamenco.

Ze hebben nu allemaal een baan en daarnaast dansen ze. Maar met Conchita ga ik een nieuw stuk maken, over tarotkaarten. Dat wordt meer een flamenco-opera dan een musical. Het verhaal krijgt meer lagen, klassiekere muziek en meer toneelspel. Leerlingen doen dan weer mee als figuranten." Deze productie moet volgend voorjaar in première gaan.

Ver ontwikkelde kunstvorm

La Nina onderscheidt twee eigentijdse vormen van de flamenco: de zigeunerflamenco en de Spaanse flamenco. De eerste kent strak, kort, snel voetenwerk en groots bewegen met een aangespannen torso. De tweede vorm is meer beïnvloed door moderne dans en daarmee kleurrijker in het bovenlichaam: er wordt meer gedaan met hoofd, heupen en buik, terwijl ook het voetenwerk meer dimensies krijgt. „Het is een ongelooflijk ver ontwikkelde kunstvorm. Het is absoluut niet meer de dans in bolletjesjurk en met kleppertjes. Toen Spanje werd bezet door de Moren kwam de hoge, Islamitische cultuur naar Europa. Rond 1500 werden de Moren het land uitgeknikkerd, maar er bleven zwervers over die de cultuur in stand hielden. 'Flamenco' betekent ook 'zwerfende boer'. Dat waren de zigeuners wel."

Janine Keijzer kent de diepere lagen van de dans

„In het zingen hoor je nog steeds de Arabische, joodse klanken. De ritmes zijn juist Noord-Afrikaans, zwart en heel aards. De zang is door de jaren heen, in tegenstelling tot de dans, eigenlijk onveranderd gebleven. De ritmes voelen voor ons westerlingen vaak wat onlogisch aan, maar

ze zijn perfect om op te dansen. Als je de flamenco echt wilt leren kennen, moet je in de kleinere dorpen in Spanje zijn. Daar ontwikkelde de oude stijl zich. De toeristenshows zijn eigenlijk ook altijd heel goed, alleen merk je soms dat het professionele dansers zijn en zit er weinig bezetting in. Na de show begint het pas. Dan gaan ze samen eten en drinken en dan begint er altijd wel iemand te klappen of te zingen en dan komen ze los. Dan zie je dat de flamenco echte verbindingskunst is."

Tekst: Faralda Houthuijsen
Foto's: Carmen Broeks (boven) en Remco van Blokland

Meer informatie: www.lanina.net